

Рівненський державний
гуманітарний університет

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів
здобувачів вищої освіти

№ 7
2023

**Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет**

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 7

Рівне, 2023

4. Про ведення банку даних про дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, і сім'ї потенційних усиновлювачів, опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьківвихователів. Наказ Міністерства соціальної політики України від 28.12.2015 р. № 1256 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0380-16>

5. Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах. Постанова Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 р. № 585. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/585-2020-%D0%BF#Text>

6. Психологія особистості: Хрестоматія: Навч. посіб./ О.Б.Мельничук, Р.Ф.Пасічняк, Л.М.Вольнова та ін. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. 532 с.

7. Сімейний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>

8. Слюсар Л. І. Батьківство у системі відносин інституту сім'ї: сучасні трансформації, їх причини та наслідки. Демографія та соціальна економіка. 2016. № 2. С. 26–38.

9. Соціологія: підруч. / М. П. Требін, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2010. 224 с.

УДК 159.98:61-053.8

ПРОБЛЕМА ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ ЛІКАРІВ

Шепель Тетяна, здобувачка ОС «магістр»

спеціальність 053 «Психологія», здобувач ОС «магістр» 1 курс, РДГУ

Науковий керівник: Безлюдна В. І., кандидат педагогічних наук, професор

Постановка проблеми. Синдром емоційного вигорання (СЕВ) є надзвичайно складною та поширеною проблемою сучасності. Точної статистики не існує, але близько 5-7% населення планети страждає від синдрому вигорання. У 30-90% випадків цей синдром супроводжує професійну діяльність людей. Частота виявлення СЕВ у медичних працівників спостерігається на рівні від 20-75%. «Емоційне вигорання» - це специфічний синдром, який проявляється фізичним та емоційним виснаженням внаслідок перевтоми, високих вимог до себе та тривалого постійного стресу на роботі.

Американський психіатр Герберт Фройденбергер у 1974 році вперше ввів термін «вигорання» для опису психоемоційного стану людей, які постійно контактують з іншими людьми в умовах емоційного стресу під час виконання професійних обов'язків. Він же став і першим дослідником цього синдрому. Професія лікаря, де постійно відбувається інтенсивна комунікація з пацієнтами, особливо релевантна до емоційного вигорання особистості. Це, у свою чергу, призводить до професійної дезадаптації лікарів і суттєво знижує якість їхньої роботи.

Не секрет, що привабливість професії лікаря в Україні суттєво відрізняється від країн з розвинуеною економікою. Це зумовлено як суттєво нижчою заробітною платнею українських лікарів, так і доволі складними умовами праці. При виборі професії лікаря переважно враховуються саме ці два чинники, у той час як психологічний профіль особистості особливо не враховується, або ж не має вирішального значення.

Додатково при виборі професії лікаря велику роль відіграє ідея сімейної династії чи традицій. Батьки лікарі, що досягнули високого становища в медицині, намагаються всіляко сприяти вибору професії лікаря дітьми, мотивуючи їх тим, що їм у спадок гарантовано перейде напрацювання батьків у цій сфері. При цьому не враховується, що діти не завжди успадковують від батьків їхній психологічний профіль. Як наслідок, зустрівшись із непростими реаліями вітчизняної медицини, молоді лікарі втрачають інтерес до обраної професії. Це суттєво впливає на якість професійної діяльності. За цих умов перша заповідь лікаря «не нашкодь» частково або повністю ігнорується на догоду іншим принципам.

Друга сторона проблеми підбору кадрів - це наявність лікарів з великим досвідом роботи (передпенсійного чи навіть пенсійного віку на посадах, які вони відверто «не тягнуть»). Але їх ніхто не заміняє, бо ж «заслужені» і мають хороші стосунки з керівництвом. Відповідно такі фахівці теж приносять набагато менше користі своїм пацієнтам, ніж мали б.

Тому при атестаціях, які регулярно проводяться для лікарів варто було б не тільки визначати їх рівень знання патологій і методів їхнього лікування, а й враховувати емоційну сторону підходу до пацієнтів.

Мета дослідження: проаналізувати вплив локусу контролю і професійної мотивації на ступінь емоційного вигорання лікарів стаціонарих та поліклінічних відділень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наразі, проблема ефективності діяльності лікарів широко дискутується у психологічній науці. Однією із ліній наукового аналізу є вивчення проблеми професійного вигорання. Це питання аналізується у роботах вітчизняних і зарубіжних психологів (Г. Фрейденберг, К. Маслач, Дж. Роттер, Е. Толмен, В. В. Бойко). З даної проблеми у психології є велика кількість як прикладних робіт, так і теоретичних (Т. Р. Пантілеєв, С. Столін, Х. Хекхаузен, Б. Вайнер, Х. Левенсон), проблема емоційного вигорання представлена дослідженнями таких вчених В. В. Бойка, Дж. Роттера, К. Замфір, Орел В. Е, Є. Ф. Бажаним.

Якнайповніша класифікація симптомів вигорання представлена у роботі W. Schaufeli та D. Enzmann (1998). Класифікація побудована на двох підставах. Першим критерієм виокремлення симптомів є характер тієї сфери індивіда, яку вони представляють. Відповідно до цього психологи виділені 132 симптоми вигорання, які у подальшому були об'єднані у 5 основних груп: афективні, когнітивні, фізичні, поведінкові, мотиваційні. Вказана симптоматика, з точки зору авторів, має свої прояви на трьох рівнях, які відображають додаткову основу класифікації: індивідуально-психологічний, міжособистісний та організаційний.

Усі основні симптоми, що характерні для емоційного вигорання, простежуються при обстеженні лікарів. Афективні симптоми вигорання проявляються, передусім, в депресивному, похмурому настрої. Хоча такий настрій досить динамічний і його рівень може змінюватися під дією різних чинників, проте загальний песимістичний настрій і зневіра переважають.

Емоційні і фізичні ресурси людини знаходяться на межі повного виснаження у зв'язку з великими витратами енергії на подолання стресових дій. У зв'язку зі зниженням рівня емоційного контролю у суб'єкта з'являється почуття тривоги, виникають невизначені страхи, нервозність. Одним із домінуючих проявів вигорання на індивідуально-психологічному рівні є відчуття провини. У міжособистісних контактах професіонал, що характеризується наявністю вигорання, стає дратівливим, надто чутливим до дій соціального середовища. Емоційна черствість по відношенню до навколишніх людей, і, передусім, до пацієнтів, може супроводжуватися спалахами дратівливості і гніву. На рівні організації фахівець відчуває дискомфорт, у нього виникає незадоволення роботою.

Когнітивні прояви вигорання на рівні міжособистісних контактів характеризуються цинічним і негуманним сприйняттям своїх пацієнтів. При цьому формується уявлення про себе як про значиму особу, яка переконана у своїй правоті. Негуманне і цинічне відношення до пацієнтів закріплюється і у мові професіоналів, що особливо наочно проявляється в лексиконі медичних працівників: «Ця виразка з 11 палати». На організаційному рівні виникають аналогічні негативно забарвлені уявлення про своїх колег і керівництво, формується надмірно критичне відношення до навколишніх людей, що може привести до агресивної поведінки, спрямованої проти колег

Фізичні симптоми зазвичай групуються у три категорії. Перша група є невизначеними скаргами на фізичний дистрес: головні болі, запаморочення, м'язеві болі. Сюди ж відносяться порушення сну, сексуальні розлади, проблеми пов'язані з втратою або збільшенням ваги. Основною фізичною ознакою вигорання є загальна втома. До другої категорії відносяться психосоматичні захворювання: розлади кишково-шлункового тракту, серцево-судинні захворювання.

Третя категорія фізичних симптомів включає окремі фізіологічні реакції (підвищення тиску, високий рівень холестерину), які є відображенням типової реакції на дію стресових чинників.

Група поведінкових симптомів на індивідуально-психологічному рівні пов'язана з підвищенням загального рівня збудження. Суб'єкт із високим рівнем вигорання характеризується непосидючістю, гіперактивністю, нездатністю концентруватися на будь-чому. Його поведінка відрізняється імпульсивністю, прямолінійністю, з одного боку, і нерішучістю, схильністю відкладати справи з дня на день, з іншого. Напруженість, викликана роботою, призводить до підвищеного вживання стимуляторів (кава, тютюн, алкоголь, лікарські препарати), що розглядаються суб'єктом як спосіб боротьби з хронічним стресом. Проте так стратегія поведінки є помилковою, оскільки не лише підриває здоров'я, призводячи до появи залежностей, а й знижує внутрішньо особистісні енергетичні ресурси, необхідні для боротьби зі стресом.

Міжособистісний рівень характеризується двома формами поведінки. У першій формі – спостерігається агресивна поведінка по відношенню до оточення, що породжує конфлікти та порушення трудової дисципліни. Це знаходить свій прояв у запізненнях, збільшенні пропусків у зв'язку з лікарняними, очікування швидкого закінчення робочого дня. Професійна активність характеризується відсутністю творчої ініціативи і небажанням змінювати що-небудь у своїй роботі, байдужістю до виконання своїх професійних обов'язків.

Мотиваційні симптоми вигорання на рівні індивіда виражаються у протиріччі між романтичним образом професії і реальністю, що призводить до втрати сенсу своєї роботи, її значущості.

Міжперсональний рівень характеризується втратою інтересу до пацієнтів, байдужістю до їх потреб і небажанням вирішувати їх проблеми; появою меркантильних інтересів, пов'язаних і використанням пацієнтів у своїх цілях. Мотиваційні прояви організаційного рівня пов'язані з відсутністю бажання працювати, зниженням у професії ролі духовних цінностей, низьким рівнем моралі, небажанням брати на себе відповідальність та ініціативу [2; 18].

Висновки. Отже, синдром емоційного вигорання є доволі поширеним явищем в середовищі лікарів і викликає суттєве зниження рівня професійності та емпатійності, що виявляється як у взаємодії із пацієнтами, так і з колегами. На особистісному рівні усвідомленість цієї проблеми лікарями кричить низький.

Список використаної літератури

1. Enzmann, D., Berief, P., Engelkamp, C. et al. *Burnout and coping will burnout. Development and evaluation of a burnout workshop*. Berlin: Technische Universität Berlin, Institut für Psychologie, 1992.
2. Юрьєва Л. Н. *Професіональне вигорання у медичних працівників: формування, профілактика, корекція*. Київ, «Сфера», 2004. 271 с.
3. Freudenberger H. J. Staff burn-out [Електронний ресурс] *Freudenberger Journal of Social Issues*, 30, 159–165. – 1974. – Режим доступу до ресурсу: <https://spssi.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1540-4560.1974.tb00706.x>.
4. Жирова І. Основні ознаки і симптоми професійного вигорання: на що звертати увагу [Електронний ресурс] *Аптечний аудит*, №21. 2008. Режим доступу до ресурсу: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/7544/sindrom-profesijnogo-vigorannya-specialistiv-farmacii>.

УДК 159.922.73-056.264:796.011.3

АДАПТИВНЕ ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ ПСИХОМОТОРНИХ ПОРУШЕНЬ У ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗАЇКВАТИСТІЮ

Шишка Анна, здобувачка ОС «магістр»

спеціальності 016 «Логопедія», 1 курс, РДГУ

Юрчук Олексій, кандидат педагогічних наук, доцент

ЗМІСТ

Артемук О. Вплив стресу на самопочуття людини та її життєдіяльність	3
Баранович І. Вікові особливості прояву страхів у дітей молодшого шкільного віку...	5
Басалига Т. Посттравматичний стресовий розлад у учасників збройних конфліктів...	7
Болюх Н. Вплив емоцій на психічне здоров'я особистості.....	10
Боровець А. Проблема розвитку особистості в молодшому шкільному віці.....	13
Боса-Мірявець М. Психологічна готовність майбутніх педагогів до професійної діяльності.....	16
Босий-Мірявець В. Комунікативна культура педагога: психологічний вимір.....	20
Бугайчук І. Психокорекція нейрофізіологічних зв'язків у дітей з особливими освітніми потребами.....	23
Гавін Б. Особливості прояву психологічного стресу у людини.....	25
Гонтаренко В. Механізми психологічного захисту дітей.....	28
Гончарук А. Психологічні особливості спілкування у підлітковому віці.....	30
Горбатюк О. Методичні аспекти профілактики девіантної поведінки підлітків	33
Гудовсек С., Павелків Р. Сутність поняття «безпека життєдіяльності» з точки зору психологічної науки.....	34
Дем'янюк В. Психологічний зміст емпатії в контексті морального розвитку молодшого школяра.....	37
Дивульська К., Юрчук О. Особливості роботи психолога у школі в умовах воєнного стану.....	40
Єфімова М. Психологічні особливості дітей вимушених переселенців.....	42
Загородський Д. Психологічні чинники прояву любові у подружніх парах.....	44
Каверіна Б. Особливості конфліктної поведінки у підлітковому віці.....	47
Климчук І. Психологічні особливості емоційної стійкості студентів у період кризи...	52
Ковальчук О., Аладько Т., Ковальчук С. Соціально-психологічні причини поширення алкоголізму в середовищі підлітків.....	55
Ковальчук О., Назарець Л. Особливості дистанційного навчання в системі вищої освіти: недоліки та переваги.....	58
Коренко Д. Психологічні особливості поведінки обдарованих дітей.....	62
Корчака Ф., Корчакова Н. Вплив військової агресії на розвиток національної ідентичності української молоді	65
Котляр О. Психологічні особливості переживання самотності в юнацькому віці.....	66
Кривко М. Вплив сучасної іграшки на психічний розвиток дитини дошкільного віку.	68
Кулакова О. Використання інтерактивних платформ у навчанні іншомовної лексики	72
Курята Н. Вплив війни на життєстійкість українського студентства.....	75
Лаврук Л. Психологічні особливості міжкультурної адаптації переселенців у чужій країні.....	77
Мартюченко К. Креативність як фактор успішної самореалізації особистості.....	80
Мисько Є. Шкільна тривожність підлітків як соціально-психологічна проблема.....	83
Мотруніч І., Юрчук О. Використання інноваційних технологій у процесі фізичного виховання дошкільників.....	86
Нікішина Д. Рефлексія як фактор подолання фрустраційних ставнів у студентів.....	88
Оборська А. Дослідження впливу арт терапії у процесі психологічної корекції девіантної поведінки поранених військовослужбовців під час реабілітації.....	92

Павелків В. Сучасні реалії та їх вплив на розвиток агресивної та деструктивної поведінки молоді.....	93
Парчук Т. Психологічна готовність молоді до сімейного життя.....	96
Подлящук О. Психологічні особливості прояву емоційного вигорання у педагогів....	97
Приступлюк С. Психокорекція агресивної поведінки підлітків засобами арттерапії...	101
Пшенична Л. Феномен харизми та його вплив на міжособистісну взаємодію.....	103
Ряба Л. Фактори формування самооцінки в підлітковому віці.....	106
Сабат Є. Особливості феномена прокрастинації у студентському середовищі.....	108
Семенюк В. Психологічний супровід дітей раннього віку із загальною затримкою мовленнєвого розвитку.....	111
Сизов С. Теоретичний аналіз психологічної реабілітації осіб з алкогольною залежністю.....	112
Стащук А. Особливості використання арт терапії в роботі з молодшими школярами..	113
Тарасюк Л. Музика як чинник впливу на психічний стан особистості.....	116
Тимчак С. Інформаційна гігієна під час війни.....	118
Ткачук О. Соціально-психологічні аспекти сугестивності як фактору узалежнених форм поведінки в юнацькому віці.....	120
Українець В. Віра дітей у Збройні Сили України.....	123
Федорович Р., Опанасюк І. Методи арттерапії як засіб корекції сімейних відносин.....	125
Холод Ю. Формування національної гідності дітей дошкільного віку як проблема дошкільної освіти.....	127
Хома О. Soft skills як феномен професійної компетентності сучасного психолога.....	129
Чорноус Я. Психологічні особливості прояву ейджизму в студентській молоді: теоретичний аспект.....	131
Шевчук В. Соціально-психологічні аспекти дитячо-батьківських взаємин у сім'ях, що перебувають у складних життєвих обставинах.....	134
Шепель Т. Проблема емоційного вигорання лікарів.....	137
Шишка А., Юрчук О. Адаптивне фізичне виховання як засіб корекції психомоторних порушень у дошкільників із заїкуватістю.....	139
Яковець О. Особливості процесу соціальної адаптації дітей з аутизмом.....	142
Якубовська М. Психологічні особливості формування емоційної стійкості майбутніх психологів в стресогенних умовах.....	145
Яремчук Ю. Статистичні особливості виникнення захворюваності на ПТСР у військовослужбовців.....	149
Ярмошевич В. Експериментальне дослідження використання методу казкотерапії у роботі з дітьми в умовах війни.....	150